

NĂDRAG

Sediul consiliului local: Nădrag, Piața Centrală nr. 2, telefon/fax 0256/328304;

Coordonate:

45°65' lat. N;
22°18' long. E;

Repere istorice:

-1364 - prima atestare documentară a localității **Nodrag**, ca proprietate regală maghiară;

-1548-1607 - defterurile (recensămintele) otomane din acești ani vorbesc despre cetatea Nodrag sau Nadragh;

-1845 - au fost construite ateliere de prelucrare a fierului (**Zsidóvári vasgyár - Fabrica de Fier**) de o societate vieneză ;

-1872 - Societatea de Fier din Jdioara devine Societatea Industrială a fierului Nădrag;

-1865 - din motive necunoscute, locuitorii Nădragului incendiază peste 800 de hectare între Nădrag și Crivina;

-1890 - Nădrag era reședință de comună cu 1 726 de locuitori;

-1880-1923 - întreprinderea „**Ciocanul**” din Nădrag avea furnale, oțelărie, turnătorie, laminor, uzină de valțuri, de mașini, fabrică de mașini și unelte agricole;

-1927 - a fost reconstruită hala laminorului de tablă;

-1936 - exista școală primară, grădiniță de copii, societatea de vânătoare „Dragoș Vodă”, oficiu poștal la Jdioara, gară la Găvojdia;

-1938 - societatea Titan - **Nadrag** - Călan asigură peste 4 900 locuri de muncă;

-1956-1980 - au fost puse în evidență în zonă rezerve de minerale utile: aur, argint, cobalt, crom, uraniu, pe lângă cele de fier, plumb și zinc exploatate mai demult, iar uzina „Ciocanul” devine cea mai importantă întreprindere din zonă;

-1979 - echipa de fotbal „Laminorul” Nădrag ajunge în șaisprezecimile „Cupei României”;

-1990 - comuna avea 5 000 de locuitori;

-1998 - a luat ființă Grupul Școlar „Traian Grozăvescu”;

-2002 - Nădragul (cu Crivina) mai avea doar 2 966 de locuitori;

-2006-2007 - în școlile din comună învățau 481 de elevi;

1.03.2008 - apare primul număr al publicației „Foaia nădrăgeană”, coordonată de **Emilia Brândușescu**;

Populația stabilă la 1 ianuarie 2010 - total:

2 735 de persoane, dintre care:

- masculină: 1 353 de persoane

- feminină: 1 382 de persoane

Numărul locuințelor la 1 ianuarie 2010:

1 268

Sate componente: Nădrag și Crivina (1470);

Instituții școlare: Grup Școlar „Traian Grozăvescu” (clasele I-XII, școală profesională): Nădrag; Școală cu clasele I-IV: Crivina; Grădiniță cu program prelungit: Nădrag; Grădiniță cu program normal: Crivina;

Instituții sanitare: Cabinete medicale: Nădrag (două) și Crivina; Farmacie umană: Nădrag;

Instituții culturale: Cămin cultural: Crivina; Bibliotecă: Nădrag (fondată în anul 1962);

Baze sportive și de agrement: Sala de Sport a Grupului Școlar „Traian Grozăvescu” Nădrag; Stadion: Nădrag; Teren de sport: Nădrag; Ștrand: Nădrag;

Biserici: Biserică romano-catolică: Nădrag (1927); Biserică ortodoxă română: Nădrag (1900); Biserică ortodoxă română: Crivina (1883); Biserică baptistă (1925);

Ruga: Nădrag (Rusalii) și Crivina (8 septembrie - Sfânta Maria Mică);

Cetățeni de onoare: Dan Popescu, Eckart Ohl, Damerau Jorgen, Alexandru Crăciun, Constantin Ostaficiu, Max Auschnitt.

PRIMĂRIA ȘI CONSILIUL LOCAL AL COMUNEI NĂDRAG

Muntean Liviu	primar	Jușca Petru, consilier	PRM
Minea Vasile	viceprimar	Lăzărescu Marinică, consilier	PDL
Biriescu Ioan, consilier	PSD	Linginari Puiu Ioan, consilier	PDL
Dobra Lucia, consilier	PDL	Meglei Gheorghe, consilier	PDL
Jurconi Flavia-Ioana, consilier	PDL	Stoian Zaharia, consilier	PDL
Jurj Remus, consilier	PDL	Ungur Vasile, consilier	PDL

NĂDRAG

NUMELE COMUNEI

Există o poveste a locului care spune că numele comunei Nădrag a fost dat de un localnic de etnie maghiară cu imaginație, care a observat faptul că cele două pâraie care curg în apropierea așezării (cel mai mare fiind Nădrăgelul) se întâlnesc sub forma unui pantalon, a unui nădrag, cum se spune în popor. De aici ar veni numele comunei, din maghiarul „nadrág”, deși alții

spun că acesta și-ar avea originea în limba slavonă, de la **nadragy**. Cea mai interesantă ipoteză pare a fi cea enunțată de **prof. dr. Vasile Frățilă** (Universitatea de Vest din Timișoara). Acesta crede că toponimul Nădrag provine de la un antroponim. Adică ar fi fost vorba de un nobil, „Nădrag”, care ar fi stăpânit zona în secolul al XIV-lea, avându-și reședința în cetatea Jdioara. Nu există însă nici un document care să ateste existența aceluși nobil numit „Nădrag”.

PEȘTERA LUI NELU

Despre **Nelu Balaș** din Nădrag a scris pe larg la anul 1996 ziaristul **Andru Ghiuță** în „Almanahul Banatului” - serie nouă: „I se spune simplu: Nelu care face găleți. Prin anii '60 a venit cu familia la Nădrag, de undeva, din Ardeal. Pentru a face bani. Pe atunci se mai făceau. Dar nu pentru meseria de „fabricant de găleți” - practică la Nădrag - a fost filmat și propus pentru „Guinness Book”. (...) În apropierea unui platou de mesteceni, în zona Padeșului, pe versantul vestic al Masivului Poiana Ruscăi, Nelu Balaș a amenajat un veritabil complex montan de refugiu, unic în țară, dacă nu chiar în lume. Zeci de bârne și peste două mii de scoabe, punți suspendate, mici baraje de acumulare a apei, cabluri, terase cu mese de lemn, înăperi care pot adăposti 20 de persoane, prevăzute cu paturi, mese, cuptoare, toate acestea cocoțate pe un mal prăpăstios ce măsoară, în cădere liberă, peste 180 de metri, alcătuiesc refugiul „Emilian Cristea” (foto, stânga) după numele regretatului alpinist român. Toate materialele

necesare construcției au fost cărate de Nelu Balaș, manual. Vestea despre ansamblul de refugii construite de Balaș a ajuns până în Statele Unite. A ajuns chiar în anturajul președintelui Ronald Reagan. De la cabinetul acestuia a sosit la Nădrag o invitație: „**Vă așteptăm împreună cu soția pentru un sejur de 15 zile. Veți vizita parcuri naționale și baze turistice unde, la conferințe de presă, în calitate de manager în turism, vă veți spune punctul de vedere și sugestiile Dvs.**” Urma semnătura președintelui Reagan și ștampilă oficială a Casei Albe...”

Onoranta invitația i-a fost adresată lui Nelu Balaș, însă a ajuns direct pe masa secretarului Comitetului PCR Nădrag. I-a fost citită, dar lui Nelu Balaș nu i s-a permis să plece în SUA...

Numele lui Nelu Balaș este legat de dezvoltarea turistică a Nădragului, el descoperind peșteri și cascade, fiind numit de amicii speologi „Omul muntelui” ori „Partizantul Padeșului”, cu drept de a intra în toate peșterile din România. O peșteră din zona Nădrag îi poartă numele: „**Peștera Nelu Balaș**”, pe care descoperitorul ei o vede aproape la fel de bogată în stalactite ca și celebra Peșteră a Urșilor din Munții Apuseni (județul Bihor)!

santul vestic al Masivului Poiana Ruscăi, Nelu Balaș a amenajat un veritabil complex montan de refugiu, unic în țară, dacă nu chiar în lume. Zeci de bârne și peste două mii de scoabe, punți suspendate, mici baraje de acumulare a apei, cabluri, terase cu mese de lemn, înăperi care pot adăposti 20 de persoane, prevăzute cu paturi, mese, cuptoare, toate acestea cocoțate pe un mal prăpăstios ce măsoară, în cădere liberă, peste 180 de metri, alcătuiesc refugiul „Emilian Cristea” (foto, stânga) după numele regretatului alpinist român. Toate materialele

Peștera Urșilor (Bihor)

Peștera Nelu Balaș

NĂDRAG

DE-ALE

NĂDRAGULUI...

● Școala din Nădrag a fost înființată prin anul 1850, cu predare în limba germană și în limba maghiară. Școala în limba română a luat ființă deabia în anul 1921, cel care a înființat-o fiind învățătorul **Michail Bobiș**. Tot el a înființat și prima grădiniță în 1927 și, bineînțeles, biblioteca, ce datează din 1924. Școala a fost bine întreținută de către „Uzinele de fier” (care mai târziu primește denumirea de Uzina „Cio-

Tablou cu liderii comunității romano-catolice din Nădrag. În centru, episcopul Diecezei Timișoara, Augustin Pacha.

canul”) și de către populație, care plătea 2% din câștig. În arhiva școlii există o condică a ședințelor datând din 1925, o Carte de aur, tot din 1925, și cataloage începând din anul 1907. Din 1963 ia ființă „Liceul teoretic care se transformă în Liceul industrial. ● În anul 1996, pentru o perioadă scurtă, de 6 luni, a fost înființat un cenaclu, căruia elevii i-au dat denumirea de „**Goanga**”, o denumire mai puțin obișnuită, dar aceasta a fost dorința lor. Majoritatea celor care activau la cenaclu au plecat din localitate spre alte licee și astfel cenaclu s-a destrămat. A existat atunci o publicație intitulată „**Curcubeu**”. O altă publicație apare în anul 2000 (din inițiativa primarului de atunci, inginerul **Șerban Petrică**), intitulată „**Curierul de Nădrag**”. Din martie 2008, din inițiativa actualului primar, **Liviu Muntean**, apare publicația intitulată „**Foaia nădrăgeană**”, care apare lunar și conține diverse știri locale, dar și lucrări literare ale unor autori locali ● Biserica romano-catolică din Nădrag, localitate în care șvabii erau majoritari, a fost construită abia în anul 1927 și sfințită în anul 1928. Primul preot care a slujit în biserică nou construită a fost **Werler Peter**. Din relatările actualului preot al bisericii catolice, părintele **Holschwander Iozef**, există în biserică vreo câteva sculpturi din lemn lucrate într-un atelier din Italia de sculptorul **Stufessen Ferdinand**. Este vorba despre statuia Sfântului Anton și a lui Iisus. Tot aici întâlnim și o fântână de botez din marmură donată bisericii de o familie din SUA. ● După migrarea nemților din Nădrag, în localitate s-au așezat maghiari și români, ultimii alcătuind în prezent majoritatea populației. Biserica ortodoxă română devine parohie de sine stătătoare în anul 1911, avându-l ca preot pe **Constantin Popovici**. Ctitorul bisericii a fost doctorul **Ilie Petrasco**, baron de Cornea, sprijinit de „Societatea industrială de fier”. Meșterul care a înălțat-o și a pus chiar și crucea pe biserică a fost **David Berneanțu**. Din 1986 până în 1991, biserică a fost pictată în frescă de către pictorii **Ana și Ioan Pitic Bădilă** din Timișoara. În anul 1992 este sfințită de Înalt Preasfinția Sa, Nicolae Corneanu. Clopotele bisericii au fost turnate în 1926 de **Vasile Magu** din Nădrag ● La capătul străzii Cornet, la liziera pădurii, este așezată o tabără pentru copii (Tabăra de pionieri”). După revoluție a fost însă lăsată în părăsire, negăsindu-se fonduri pentru întreținere. Din anul 2010 a intrat în patrimoniul Primăriei, urmând ca autoritățile locale să găsească resursele necesare pentru amenajarea, modernizarea și darea acesteia din nou spre folosință copiilor care doresc să-și petreacă vacanțele în tabără situată în frumoasa zonă turistică a comunei Nădrag.

Fotodocument - Nădrag, 1913

canul”) și de către populație, care plătea 2% din câștig. În arhiva școlii există o condică a ședințelor datând din 1925, o Carte de aur, tot din 1925, și cataloage începând din anul 1907. Din 1963 ia ființă „Liceul teoretic care se transformă în Liceul industrial. ● În anul 1996, pentru o perioadă scurtă, de 6 luni, a fost înființat un cenaclu, căruia elevii i-au dat denumirea de „**Goanga**”, o denumire mai puțin obișnuită, dar aceasta a fost dorința lor. Majoritatea celor care activau la cenaclu au plecat din localitate spre alte licee și astfel cenaclu s-a destrămat. A existat atunci o publicație intitulată „**Curcubeu**”. O altă publicație apare în anul 2000 (din inițiativa primarului de atunci, inginerul **Șerban Petrică**), intitulată „**Curierul de Nădrag**”. Din martie 2008, din inițiativa actualului primar, **Liviu Muntean**, apare publicația intitulată „**Foaia nădrăgeană**”, care apare lunar și conține diverse știri

Tabăra de copii din Nădrag